

FIȘA DISCIPLINEI
Studiul culorii pentru restaurare

anul universitar 2025 – 2026

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca
1.2. Facultatea	de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	de Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Arte Vizuale
1.5. Ciclul de studii	Licență
1.6. Programul de studii	Artă Sacră.
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Studiul culorii pentru restaurare (C+ S)			Cod disciplină	OLR3045		
2.2. Titularul activității de curs	Asistent Univ. Dr. Grădinar Victoria						
2.3. Titularul activității de seminar	Asistent Univ. Dr. Grădinar Victoria						
2.4. Anul de studiu	III	2.5. Semestrul	2	2.6. Tipul de evaluare (E/C/VP)	VP	2.7. Regimul disciplinei	DS

3. Timpul total estimate (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Numar ore pe saptamana	3	din care: 3.2. curs	2	3.3. seminar/laborator	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	36	din care: 3.5. curs	24	3.6. seminar/laborator	12
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
3.5.1. Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					17
3.5.2. Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					37
3.5.3. Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					29
3.5.4. Tutoriat (consiliere profesională)					2
3.5.5. Examinări					2
3.5.6. Alte activități (exersări practice)					2
3.7 Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					89
3.8. Total ore pe semestru					125
3.9. Numărul de credite					5

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. De curriculum	Teoria generala a restaurării, Metodologi restaurării picturii murale
4.2. De competențe	Nu este cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. De desfășurare a cursului	Participarea la prelegeri
5.2. De desfășurarea a seminarului/laboratorului	Participarea la prelegeri și studii de caz

6. Competențe specifice acumulate¹

Competențe profesionale	<ul style="list-style-type: none"> • Proiectarea și realizarea cadrului general specific de documentare, informare, cercetare teologică și artistică plastică: culegerea, prelucrarea și analiza datelor care se vor regăsi în aplicarea practică, proces al realizării operei de artă plastică eclesială și conservării - restaurării acesteia • Identificarea, analiza, explicarea, implementarea și reprezentarea iconografică a subiectelor teologice și a elementelor de limbaj plastic (grafic și cromatic) folosite în elaborarea artefactelor și a imaginii vizuale • Soluționarea problemelor de ambientare a spațiilor plastice (abordarea compozițională, identificarea modalității de redare a subiectelor picturale în spațiile eclesiale sau civile); identificarea, analiza și descrierea factorilor ce acționează în timp asupra stării de conservare a obiectelor de artă din patrimoniul eclesial • Propunerea și soluționarea tuturor problemelor tehnice și tehnologice de transpunere a subiectului teoretic în spațiu plastic (asimilarea tehnicilor artistice tradiționale) • Investigarea asistată de laboratoare specializate a stării de conservare și diagnoza problemelor ce conduc la degradarea obiectelor de artă; stabilirea unor tratamente adecvate, soluționarea tuturor problemelor tehnice, metodologice și tehnologice de conservare - restaurare (implementarea și asimilarea tehnicilor specifice) în vederea salvării, conservării și restaurării acestora • Consiliere profesională și de integrare socială
Competențe transversale	<ul style="list-style-type: none"> • Aplicarea adecvată a principiilor, normelor și valorilor eticii profesionale definitorii pentru munca în sfera producerii operei de artă • Aplicarea eficientă a tehnicilor de relaționare în grup, asumarea rolurilor specifice în desfășurarea activităților artistice, în echipă • Identificarea și aplicarea eficientă a metodelor și tehnicilor adecvate de învățare continuă în domeniul artistic și al protejării patrimoniului, conștientizarea motivațiilor extrinseci și intrinseci ale învățării continue

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Familiarizarea studenților cu luarea deciziei corecte în privința formelor optime de prezentare finală a picturii aflate în restaurare
7.2 Obiectivele specifice	Să înțeleagă contextul apariției fiecăruia dintre curentele dezvoltate în istoria restaurării Să dezvolte abilitățile argumentative ale studenților

8. Conținuturi

8.1. Curs	Metode de predare	Observații
1. Fundamentele cromatologiei în restaurare <ul style="list-style-type: none"> • Percepția culorii și teoriile contrastului. • Relația dintre lumină, pigment și materialul suport. 	Prelegere Materiale didactice imprimare	2 ore fizice

¹ Se poate opta pentru competențe sau pentru rezultatele învățării, respectiv pentru ambele. În cazul în care se alege o singură variantă, se va șterge tabelul aferent celeilalte opțiuni, iar opțiunea păstrată va fi numerotată cu 6.

<p>2. Sistemele de clasificare a culorilor și aplicabilitatea lor în restaurare</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modele de culoare: RYB, RGB, CMYK, Munsell. • Cum influențează aceste sisteme alegerea pigmentilor în retuș. 		
<p>3. Culoare și materie – interacțiunea dintre pigmenti și lianți</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristicile chimice și fizice ale pigmentilor. • Testarea stabilității pigmentilor și a compatibilității acestora cu lianți specifici restaurării. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>4. Procesul de îmbătrânire a culorilor și efectele acestuia asupra restaurării</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fenomene precum îngălbenirea, alterarea și decolorarea pigmentilor. • Cum influențează aceste modificări deciziile restauratorului 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>5. Tehnici tradiționale și moderne de integrare cromatică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Punctarea (pointillism), tratteggio, rigatino, velatura. • Avantaje, dezavantaje și aplicabilitatea fiecărei metode. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>6. Prezentarea cromatică a lacunelor neintegrabile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alternative etice și estetice: ton neutru, retuș diferențiat, tehnica non-invazivă. • Exemple de lucrări unde lacunele au fost evidențiate intenționat 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>7. Integrarea cromatică a lacunelor integrabile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stabilirea paletii cromatice prin analiză comparativă. • Stratificarea și estomparea pentru coerență vizuală. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>8. Eroziuni ale stratului pictural – integrarea cromatică minim invazivă</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diferențierea între eroziuni superficiale și profunde. • Tehnici de estompă vizuală fără adăugarea de strat pictural. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>9. Rolul patinei în percepția cromatică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patina naturală vs. patina artificială. • Cum influențează patina procesul de integrare cromatică. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>

<p>10. Factorii de mediu și influența lor asupra culorii</p> <ul style="list-style-type: none"> Efectele umidității, luminii și poluării asupra materialelor colorate. Studii de caz privind degradarea cromatică în condiții de mediu diferite. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>11. Metode de testare și verificare a integrării cromatice</p> <ul style="list-style-type: none"> Analiza stabilității și reversibilității retușului. Utilizarea filtrelor UV și a altor metode pentru identificarea intervențiilor. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>12. Aspecte etice și estetice în restaurarea cromatică</p> <ul style="list-style-type: none"> Limitele intervenției restauratorului. Restaurări controversate din punct de vedere cromatic. 	<p>Prelegere Materiale didactice imprimare</p>	<p>2 ore fizice</p>
<p>8.2 Seminar</p>		
<p>1. Analiza contrastelor cromatice în opere de artă</p> <ul style="list-style-type: none"> Compararea contrastelor de luminanță, saturație și temperatură în reproduceri de picturi. Exercițiu: Identificarea și clasificarea contrastelor cromatice într-o imagine alb-negru și una color. 	<p>Aplicații practice</p>	<p>1 oră fizică</p>
<p>2. Sistemele de clasificare a culorilor – aplicații practice în restaurare</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Analiza paletelor cromatice din diverse perioade istorice.</i> <i>Exercițiu: Asocierea nuanțelor Munsell cu pigmenți istorici cunoscuți.</i> 	<p>Aplicații practice</p>	<p>1 oră fizică</p>
<p>3. Pigmenți și lianți – cum influențează compoziția chimică aspectul culorii?</p> <ul style="list-style-type: none"> Studiu de caz: Exemple de degradare a pigmenților în funcție de lianți folosiți. Exercițiu: Identificarea vizuală a efectelor îmbătrânirii asupra pigmenților. 	<p>Aplicații practice</p>	<p>1 oră fizică</p>
<p>4. Modificarea culorii în timp: îngălbenirea, alterarea, oxidarea</p> <ul style="list-style-type: none"> Studiu de caz: Restaurări controversate din cauza schimbărilor de culoare Exercițiu: Simulare vizuală a efectelor îngălbenirii și oxidării pe un model digital. 	<p>Aplicații practice</p>	<p>1 oră fizică</p>
<p>5. Tehnici de integrare cromatică – studiu comparativ</p> <ul style="list-style-type: none"> Analiza imaginilor înainte și după restaurare, comparând tehnicile folosite (tratteggio, rigatino etc.). Exercițiu: Trasarea manuală a tehnicilor de integrare pe imagini tipărite. 	<p>Aplicații practice</p>	<p>1 oră fizică</p>

<p>6. Lacune neintegrabile – soluții cromatice etice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiu de caz: Exemple de lacune lăsate vizibile și justificarea estetică a acestora. • Exercițiu: Propunerea a trei soluții cromatice pentru o imagine cu lacune. 	Aplicații practice	1 oră fizică
<p>7. Integrarea lacunelor integrabile – studiu de culoare și ton</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza paletelor cromatice dintr-o pictură restaurată. • Exercițiu: Compararea unor culori din imagini tipărite cu palete standardizate pentru identificarea tonurilor potrivite. 	Aplicații practice	1 oră fizică
<p>8. Estomparea eroziunilor stratului pictural – soluții vizuale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiu de caz: Restaurări în care eroziunile au fost integrate discret. • Exercițiu: Găsirea unor soluții cromatice pentru un detaliu cu eroziuni vizibile, folosind imagini editate digital sau schițe manuale. 	Aplicații practice	1 oră fizică
<p>9. Patina și impactul său asupra percepției culorii</p> <ul style="list-style-type: none"> • Compararea unor imagini cu picturi înainte și după curățare. • Exercițiu: Discuție asupra diferenței dintre patina autentică și murdăria acumulată. 	Aplicații practice	1 oră fizică
<p>10. Factori de mediu și degradarea cromatică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analiza fenomenelor de decolorare și modificare a stratului pictural cauzate de lumină, umiditate și poluare. • Exercițiu: Identificarea și explicarea modificărilor cromatice pe imagini de referință. 	Aplicații practice	1 oră fizică
<p>11. Metode de verificare a integrării cromatice – tehnici minimale</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiu de caz: Examinarea restaurărilor sub lumină UV și în lumină vizibilă. • Exercițiu: Observarea diferențelor cromatice sub diferite tipuri de iluminare artificială. 	Aplicații practice	1 oră fizică
<p>12. Aspecte etice și estetice în restaurarea cromatică</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiu de caz: Comparația între restaurări „vizibile” și restaurări „invizibile”. • Exercițiu: Elaborarea unui punct de vedere argumentat asupra unei restaurări celebre. 	Aplicații practice	1 oră fizică

BIBLIOGRAFIE

Lucrări fundamentale de cromatologie și teoria culorii

- Itten, Johannes. *Arta culorii*. București: Editura Polirom, 2006.
- Albers, Josef. *Interacțiunea culorilor*. București: Editura Meridiane, 1985.
- Gheorghiuță, Ion. *Teoria culorii și aplicațiile ei în artă*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1977.

Restaurare și integrare cromatică

- Brandi, Cesare. *Teoria restaurării*. București: Editura Meridiane, 1996.
- Baldini, Umberto. *Metode moderne de integrare cromatică în restaurare*. București: Editura ACS, 2005.
- Daffra, Emanuela. *Il restauro pittorico: criteriî și metode*. Milano: Skira Editore, 2003 (traducere română, Editura ACS, 2012).

Pigmenți și materiale utilizate în restaurare

- Gettens, Rutherford J. & Stout, George L. *Pigmenții din pictură: compoziție și degradare*. București: Editura ACS, 2008.
- Mateescu, Raluca. *Chimia pigmenților în pictură*. București: Editura Universității de Arte, 2015.

Factori de degradare și conservare preventivă

- Lavedrine, Bertrand. *Conservarea picturilor: ghid practic*. București: Editura Noi Media Print, 2010.
- Sandu, Ioan. *Restaurarea picturilor: analiza umidității și temperaturii în conservare*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2016.
- Mihăilescu, Andrei. *Factori de degradare în pictura de șevalet și murală*. București: Editura ACS, 2013.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Studiile de caz și lucrările practice se efectuează pe piese aflate în custodia laboratorului didactic al facultății.

11. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	<i>Participare la prelegeri</i>	Lucrare scrisă la finalul semestrului	40%
10.5 Seminar/laborator	<i>Participare la seminarii</i>	Verificare pe parcursul semestrului	60%
10.6 Standard minim de performanță: Cunoașterea teoretică a principiilor și tehnicilor care gestionează prezentarea finală a picturii de panou.			

11. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)²

Nu se aplică

² Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru Dezvoltare durabilă - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică."

Data completării

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Handwritten signature of Victoria in black ink on a light background.Handwritten signature of Victoria in black ink on a light background.

29. 03. 2025

Data avizării în departament:
17.04.2025

Semnătura directorului de departament

Handwritten signature of the department director in blue ink.